

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

4. Quomodo ens & existentia distinguuntur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

Rursus non variat rationem formalem constituti faciēdo cum ipso aliquid distinctae rationis formalis, & essentialis ab illa ratione quam haberet, si non superaddereetur modus, aut si conciperetur sine modo. Quia per hoc esset diuersae rationis formalis constitutum superaddito modo, aut conceptum cum modo, deberet à modo habere distingui specie ab aliquo, à quo sic distingueretur sine modo, & hinc sensitiuitas variat rationem formalem videntis, & rationalitas animalis, & idē est de ceteris, quae sunt differentiae essentiales, & quae dicuntur à Scoto variare rationem formalem constituti.

Clarior
descriptio
modi in-
trinseci.

Præterea constitutum, hoc est res illa, quae conflatur ex modo & modificato potest concipi quoad totā essentiam & quidditatē, hoc est quoad omnia prædicata essentialia requisita ad distinctionē ipsius ab omni alia re non concepto modo, non tamē potest concipi adæquate hoc est quoad omnia prædicata, quae per se primo cōpetunt ipsi, nisi concipiatur cum illo prædicato vt manifestū est. Nec illud prædicatum potest concipi sine modificato, vt patet. Rursus non est proprietas modificati cui superadditur, cum non possit probari competere ipsi per conceptum essentialē ipsius à quo habet distingui à quacūq; alia re; nec denique est differentia individualis, cum nec habeat res ab illo esse distincta numero ab omni alia re: ergo à primo ad vltimum omnia quae particulariter dicit Scotus de modo intrinseco cōpetūt illi prædicato. Hinc facile describi potest clare modus intrinsecus esse aliquid superadditum formaliter rei, ipsiq; realiter identificatū, quod neque sit proprietas ipsius nec variat rationē formalem ipsius ex coniunctione sui cum ipsa sic, vt faciat ipsum esse, aut specie, aut numero distinctum sine coniunctione cum illo superaddito, quamuis non superaddereetur ipsi, aut quamuis non esset, nec realiter identificaretur ipsi. Quae descriptio patet tum quia conuenit omni illi, quod dicitur modus intrinsecus & nulli alteri; tum quia conuenit omni & soli illi prædicato identificato ac modificanti, seu determinanti, quod non est differentia essentialis, aut numerica, aut proprietas: per tale autem prædicatum intelligimus modum intrinsecū, tum quia conuenit in re, cum definitione Scoti bene intellecta, nisi quod hæc sit explicatio, quia expresse cōtinet quae in illa descriptione implicite continebantur, & subintelligenda erant ex mente Scoti, qui propterea, non addidit illud, quod nō est proprietas rei, quia supposuit ex alias dictis, quod modus intelligeretur aliquid aliud distinctū à proprio, per hoc, quod dixit essentiam rei perfecte & adæquate concipi non posse sine modo; potest enim perfecte & adæquatissime concipi quidditas rei sine proprietate, quae consequitur ad ipsam. Contra totam hanc doctrinā obici potest difficillimum argumentum de finitate & infinitate quibus cōtrahitur ens ad Deū & creaturam, nam supponuntur à Scoto & Scotistis esse modi, & tamen nō competūt ipsis hæc descriptio: nam variat rationem formalem entis, quod contrahunt & modificant, infinitas enim cōstituit cum ente Deum specie distinctum à creatura, & finitas constituit ens specie distinctum à Deo: ergo non competit ipsis hæc descriptio modi intrinseci.

Ad hanc difficultatē Respondeo, non esse finitatem & infinitatem quae per se primo contrahunt ens ad Deū & creaturam, neq; per se primo posse colligi, quod Deus, & creatura distinguantur specie ex finitate ac infinitate, sed potius per aliquas alias formalitates contrahitur ens ad illa, & illa inter se specie distinguuntur, quemadmodum autem in rebus creatis qualibet habet suam perfectionem, quae est aliquo modo distincta à sua natura specifica, & modus consequenter intrinsecus eius, ita Deus habet suam propriam perfectionē aliquo modo distinctam à natura specifica ipsius, secundum quam per se primo distinguitur à qualibet creatura, quae perfectio potest propterea vocari modus intrinsecus, & quia est perfectio, quia maior excogitari nequit, propterea vocari potest infinita; quia vero perfectio creaturae vt sic, non est talis quin maior non solum excogitari possit, sed debeat necessario existere, vt creatura possit existere, vocatur & est

finita ac limitata perfectio. Vnde patet prædictā descriptionem cōpetere & finitati creaturae & infinitati Dei.

Quia vero nos non possumus facilius concipere perfectionē illam propriam Dei, quam per modū perfectionis infinitae, propterea dicimus, quod ens contrahatur ad Deum per infinitatē, non quod sit ipsamet infinitas formaliter sumpta per se primo, sed potius illa perfectio, quae habet secū annexam infinitatem, contrahat ipsum.

Sed Dices Scotum propterea negare ens esse genus ad Deum & creaturam, quia contrahitur per modos infinitatis & finitatis & non per differentias: sed si cōtraheretur, nō per illos ipsos modos, sed per formalitates illas specie distinctas quibus annexae sunt illi modi, illa ratio nihil valeret: ergo secundum Scotum finitas, & infinitas secundum se immediate cōtrahunt ens. Respondeo Scotum intelligendū sic, vt velit, quod contrahatur per modos illos intrinsecos, quatenus contrahitur per formalitates quibus sunt annexae, quas nos circumloquimur per illos modos ipsis annexos; & propterea regauit ipsum contrahi per differentias ac esse genus, quia accepit differentiam pro formalitate contrahibili alicuius formalitatis ex se formaliter imperfectae, qualis formalitas nō est ens quia, vt saepe dixi, quandoquidem sit formalitas, quae possit existere absque dependentia à causa extrinseca, & realiter identificari perfectioni simpliciter infinitae, nequē esse ex se imperfecta, & quamuis reddatur imperfecta ac dependens in creatura, illa imperfectio & dependentia non oritur ex sua ratione formali, sed ex coniunctione ipsius cum formalitate contrahente finita. Hic meus sensus est quem Meliorum Scotistarum, ac Metaphysicorum censura submitto, rogans tamen, vt ex ratione iudicium ferant, nec contenti sint contra adducere Auctoritates, nisi quas ratione probare possunt.

QVÆSTIO IV.

Quomodo essentia & existentia distinguantur.

33. **E**ssentia rei est ratio per se primo conueniens rei intrinsecè ipsa constituens, & à qua omnes proprietates eius emanant, vt animalitas & rationalitas respectu hominis. Quid sit essentia, & quibus nominibus appellatur.

Vocatur autem variis nominibus, vt ratio formalis, quidditas, natura, substantia (non tamen prout substantia opponitur accidenti, sed in latiori acceptione) quae nomina idem omnino significant, quamuis quidditas latius pateat, quia dicitur de quacumque formalitate rei identificata, sicut & entitas. Et existentia est id ratione cuius formaliter res constituitur extra suas causas & extra nihil. Dixi formaliter, quia efficienter constituitur extra causas per ipsamet causas, non tamen formaliter. Addidi & extra nihil, quia existentia Dei non constituit ipsum formaliter extra causas suas; quandoquidem non habeat causas, bene tamen constituit ipsum extra nihil.

CONCLUSIO I.

34. **E**ssentia & existentia non distinguuntur realiter distinctione reali proprie dicta, hoc est, quae opponitur distinctioni formali & rationis. Hæc est Doctrina in 1. dist. 36. & communior contra Thomistas cum D. Thom. 1. p. q. 3. art. 4. Quid sit essentia, nō distinguuntur realiter ab existentia.

Probatum primo ad hominem, quia propterea existimāt aduersarij essentiam rei distingui ab existentia, quia essentia non necessario habet existentiam, sed aliquando existit, aliquando non existit, & consequenter videtur quod quando existit, habet aliquid, per quod existat distinctum realiter à se, quod non habuit, quando non existebat: sed etiam existentia ipsa rei non necessario semper existit, sed aliquando existit, aliquando non existit: ergo existentia ipsa deberet habere aliam existentiam, per quam existat, si valeat illud principium: hoc autem est absurdum: ergo illud principium non valet.

Respondenti communiter illud principium concludere quod essentia non possit existere sine aliquo realiter distincto, non vero quod existentia non possit existere sine alia existentia, quia existentia est ratio formalis existendi, & consequenter non requirit aliam existentiam: Essentia vero non est ratio formalis existendi, & consequenter requirit aliam existentiam. Itaque sicut vnio non requirit aliam vnionem, eo quod sit ratio formalis vniendi, extrema vero vnita requirit aliam vnionem ex eo, quod non

non sint ratio formalis vniendi: ita existentia non requirit aliam existentiam, eo quod sit ratio formalis existendi; essentia autem requirit aliam existentiam, eo quod non sit ratio formalis existendi. *Sed contra hoc*, quia colligitur essentiam non esse rationem formalem existendi, ex eo quod possit existere & non existere, sed existentia potest existere & non existere: ergo debent colligere, quod non sit ratio formalis existendi, & consequenter falso supponunt existentiam esse rationem formalem existendi, non essentiam.

Confirmatur hoc, quia si possit vnio esse indifferens ad vniendum tam bene, quam extrema, non posset habere rationem formalem vniendi magis, quam extrema: ergo si tam indifferens est existentia ad existendum & non existendum, quam essentia, non erit potius ratio formalis existendi, quam essentia.

Et si dicatur posse concipi essentiam, quin concipiatur res existere, non vero posse concipi existentiam, & consequenter esse principium colligendi existentiam esse rationem formalem existendi, non vero essentiam.

Contra primo, quia falsum est, quod non possit concipi existentia rei sine hoc quod res concipiatur existere actu, licet non possit concipi, quin existat, vel possit existere.

Contra secundo, & facit etiam contra primam responsionem, quia licet, si concipiatur res sub essentia, non concipiatur existere; si concipiatur vero sub existentia, concipiatur necessario existere; & licet etiam inde sequatur, quod ab essentia formaliter non habeat res existere, & consequenter quod essentia formaliter non sit ratio formalis constituendi existentiam, sed existentia; tamen nullo modo sequitur, quod realiter distinguantur, aut quod res ab essentia non habeat realiter & identice existere, licet formaliter non haberet.

40. *Et hinc probatur conclusio secunda*: nulla est necessitas alicuius realiter distincti ab essentia ad constituendam ipsam realiter existentem; ergo sine necessitate, & fundamento, & consequenter superflue ac inutiliter distinguitur essentia realiter ab existentia. Consequentia est evidens. Probat antecedens: sicut potest constitui ipsa existentia, existens actu absq; aliquo superaddito realiter, ita & essentia; nihil enim impedit: ergo non est necessitas alicuius realiter distincti ad constituendam essentiam existentem.

Confirmatur, quia sicut constitueretur existentia in actu per hoc, quod terminaret actionem causae producentis, quam se ipsa realiter posset terminare absque aliquo distinctio, ita etiam constitueretur essentia actu existens, per hoc quod terminaret talem productionem, quam etiam se ipsa realiter posset terminare non minus, quā existentia.

Confirmatur secundo, quia licet homo possit concipi ut animal, quin concipiatur ut rationale formaliter, aut ut homo, & hinc habeatur quod non constituitur formaliter per animalitatem in esse hominis, sed per rationalitatem, per quam non potest intelligi constitui quin intelligatur ut homo; tamen secundum aduersarios non inde sequitur quod rationalitas & animalitas distinguatur formaliter: ergo idem in proposito dicendum. Aliae plures rationes videantur apud *Scotum & Scotistas*.

41. *Obijciens primo*: essentia rei participat existentiam ipsius: ergo distinguitur realiter ab existentia, quia participans distinguitur realiter à participato.

Confirmatur, quia existentia creaturae debet esse recepta in creaturae essentia, alias essentia esset infinita: ergo debet distinguere realiter ab ipsa.

Respondet essentiam non magis participare existentiam quam gradus superior participat gradum inferiorem, aut e contra: sed ex participatione gradus superioris ab inferiori, aut e contra, non sequitur distinctio realis inter gradus istos, sed ad summum formalis; ergo non sequitur ex eo quod essentia participaret existentiam, quod distinguatur realiter. *Et similiter respondeo ad confirmationem*. Itaque eatenus essentia dicitur participare existentiam, quatenus producitur actu per causam efficientem.

42. *Obijciens secundo*: terminus generationis distinguitur realiter ab eo quod non est terminus generationis: sed existentia est terminus generationis, & essentia non est: ergo.

Respondet negando minorem, nam terminus generationis est tota res, quae producitur: & licet possit considerari, quod in illa tota ratio formalis terminandi generationem esset existentia; tamen inde non sequitur distinctio realis, sed ad summum formalis.

Obijciens tertio: nulla res potest intelligi sub opposito eius, quod realiter ipsi identificatur: sed essentia potest intelligi sub non existentia: ergo existentia non potest identificari essentiae.

Et si dicatur maior esse falsa propter instantiam de animali, quod licet realiter identificetur rationalitati, potest tamen intelligi sub irrationalitate opposita: Saltem maior erit vera, si res illa non identificetur vtrique opposito, sicut animal identificatur rationalitati, & irrationalitati: sed essentia non identificatur negationi existentiae: ergo si identificetur existentiae, non poterit esse sub non existentia.

Respondet distinguendo minorem: potest intelligi sub non existentia, quatenus potest intelligi actu non existere, sicut & potest intelligi ipsamet existentia, concedo minorem: quatenus posset intelligi esse realiter existens, & simul habere negationem existentiae, aut possibiliter existens cum negatione possibilis existentiae, nego minorem, & consequentiam. Itaque sicut ipsa existentia potest intelligi non existere actu, & sic intelligi cum negatione existentiae, & tamen non distinguitur realiter à se ipsa, ita potest intelligi essentia non existere, & tamen non distingui realiter ab existentia. Ratio autem cur possit non existere realiter & actu, quamuis habeat existentiam sibi identificatam est, quia dependet à causis efficientibus producentibus, & conseruantibus ipsam, adeo ut non possit existere actu sine ipsis.

43. *Obijciens quarto*: essentia competit rei independenter à causa efficiente, existentia vero dependenter: ergo distinguuntur realiter.

Confirmatur, quia mortuo homine non perit essentia, perit existentia: ergo distinguuntur realiter.

Respondet negando maiorem; nam essentia & existentia dependent efficienter à causa efficiente, licet formaliter intrinsece non dependeant. *Ad confirmationem* etiam respondeo tolli essentiam & existentiam per mortem.

Dico, ergo essentiae rerum non sunt aeternae, sed sunt generabiles & corruptibiles, contra *Philosophos* communiter. Quomodo essentia rei sunt aeternae?

Respondet distinguendo primam partem consequentis, quantum ad connexionem hypotheticam praedicatorum essentialium, nego, simpliciter, concedo. Distinguo etiam secundam partem consequentis: sunt generabiles & corruptibiles, hoc est possunt generari & produci, concedo; hoc est à generatione habent talem vel talem connexionem, aut per corruptionem perdunt illam, nego. Itaque essentiae rerum dicuntur esse aeternae & necessariae, quatenus ex se formaliter includunt talia praedicata, ut si sint, necessario debeant ista habere: & hoc est quod intelligitur per hypotheticam connexionem praedicatorum essentialium. Et quia licet causa efficiens possit non producere res, tamen potest efficere, ut si producantur, non sint talis rationis essentialis, inde dicuntur res quoad essentiam non dependere à causa efficiente, & non generari, nec corrumpi: quod est advertendum.

Obijciens quinto ex Patre Blasio à Conceptione: quod habet esse receptum in essentia, debet habere esse realiter distinctum ab essentia: sed quaelibet creatura habet esse, hoc est existere, realiter in essentia sua receptum. Probat minor: quia quaelibet creatura habet esse finitum & limitatum: ergo habet esse, seu existere in essentia sua receptum, quia esse irreceptum est esse omnino infinitum & illimitatum; nam cum quilibet actus à potentia sua tanquam ab opposito suo limitetur, si esse quod est actus vniuersalissimus & perfectissimus totius entis, neget potentiam in qua recipiatur, negabit & excludet à se quodcumque limitatum, & per consequens quaecumque limitationem.

Proposui hanc obiectionem quasi de verbo ad verbum, ut melius ostendere possem quam parum concludat.

Itaque in forma respondeo, negando minorem, cum consequentia probationis: & ad discursum, quo probatur illa consequentia; *Dico* esse seu existere irreceptum, hoc est habitum

habitu sine dependentia à causa efficiente, esse existere illimitatum, & infusum, esse vero seu existere receptum, hoc est non receptum in aliquo realiter distinctio, non esse illimitatum neque infinitum, sicut neque rationalitas est illimitatum quid ex eo quod non sit quid receptum in aliquo realiter distinctio: & idem est de omnibus gradibus metaphysicis substantialibus.

Ad illud de limitatione actus per potentiam.

Dico primo: si quidpiam veritatis habeat, intelligendū esse de actu realiter distincto à potentia, qualem actum nego esse existentiam, & oppositum asserere est petere principium. *Dico secundo:* licet actus habeat potentiam, per quam limiteur, omnem tamen limitationem actus non provenire ab illa potentia, vt manifestum est in forma ignis, quæ licet limiteur à materia ignis ad esse in tali individuo, tamen non limitatur ab illa sic, vt ab illa habeat non tribuere operationes formæ aquæ, aut formæ hominis competentes; sed hanc limitationem habet à se ipsa; & sanè eodem modo existentia, quamvis si haberet potentiam realiter distinctam, in qua reciperetur, limiteretur ab illa, tamen posset habere à seipsa aliquam limitationem, etiam si non haberet talem potentiam.

Rursus, limitatio quam habet existentia finita est limitatio à qua habet non existere necessario nec facere essentiam sibi correspondentem existentem necessario: sed certè hoc non habet ex alio capite, quam quod non existat à se independentem à causa efficiente, & quod non debeat illi causa efficiens, quæ necessario ipsam producere debeat: hoc autem posset esse verum, siue haberet potentiam, in qua reciperetur, siue non; unde chimericè mihi videtur recurri ad illam potentiam.

Dices cum eodem Autore: ens non habere limitationem ex eo, quod produci potest realiter à Deo, quia alias Filius æternus esset limitatus, cum produceretur à Patre.

Respondet distinguendo antecedens: ex eo quod producatur quomodocumque, concedo: ex eo quod producatur sic vt posset non produci, nego antecedens.

Itaq; existentia colligitur esse limitata ex eo quod non necessario producatur ab vlla causa, nec habeat etiam à se necessario existere; & ex eo etiam habet aliam limitationem, quod non sit nara facere existentem nisi essentiam limitatam; unde cum nullam aliam limitationem debeat habere, & possit colligi habere has absque recursum ad potentiam realiter distinctam in qua reciperetur, propterea satis impertinenter recurritur ad illam potentiam.

Obijciens ultimo: sequeretur quod creaturæ essent existentes per essentiam, sicut Deus est, sed hoc est absurdissimum, ergo. Probatur sequela, quia propterea Deus dicitur existere per essentiam, seu essentialiter, quia existentia identificatur ipsi; ergo si existentia identificetur essentia creaturæ, creatura etiam erit existens essentialiter seu per essentiam.

Respondet negando sequelam cum probatione: sed propterea Deus dicitur existens realiter per essentiam, quia vt existat, non dependet à causa efficiente, sed necessario independentem ab omni causa existit realiter; creatura vero non existit independentem à causa efficiente, sed necessario dependet à tali causa, & consequenter potest existere, vel non existere.

CONCLUSIO II.

45. *Existentia & essentia formaliter distinguuntur.* Hæc est communis, si præcindatur à controversia de distinctione formali actuali, & intelligatur hic per distinctionem formalem illa, quæ non est realis.

Probatur, quia sunt diuersi omnino conceptus, qui habentur de re secundum essentiam & secundum existentiam: nam intelligitur quoad existentiam per hoc quod intelligatur esse extra nihil, seu in statu, in quo possit exercere suas operationes independentem ab aliqua actione noua causæ efficientis, quæ deberet ipsi superuenire; intelligitur vero secundum essentiam, quatenus intelligitur secundum quod habet talem vel talem particularem naturam, vt potens discurre, aut esse per se, aut esse in alio: sed hi conceptus sunt distincti: ergo est aliqua distinctio non realis inter essentiam & existentiam.

Quod si quæras, an sit Scotistica distinctio formalis, ita vt existentia dicat formalitatem superadditam formalitati essentia. *Existimo* quod non, quia illa ipsa formalitas essentia se ipsa potest existere, supposita actione causæ efficientiæ, si dependeat à tali causa, & superflueret, aliam formalitatem in ordine ad hoc ipsi superaddere: nec distincti conceptu semper arguunt distinctionem formalem Scotisticam, vt patebit ex dicendis in disputatione de distinctione formali: & per hoc patet ad fundamentum aduersariorum.

QVÆSTIO V.

De esse creaturarum ab æterno.

46. *S*uppono iam nullas creaturas productas fuisse realiter à Deo ab æterno, quamvis posset aliquas producere: hoc tamen non obstante certum est Deum ab æterno cognouisse omnes creaturas non solum secundum esse creaturæ vt sic; sed secundum rationes particulares earum, quatenus sunt inter se distinctæ rationis, & consequenter non potest esse dubium, quin qualibet creatura fuerit ab æterno possibilis, quia non fuit impossibilis, alias esset chymera, & non posset esse possibilis in tempore.

Quæritur ergo hic quodnam esse habuerunt ab æterno. *Henricus* videtur dicere, quod habuerunt esse reale ab æterno, non tamen existentia, sed essentia. At reuera non videtur cum intellexisse per esse reale essentia aliud quam quod communiter intelligunt alij authores, per illud esse quod creaturis ab æterno tribuit. Vnde existimo potius de nomine cum ipso quam de re esse controuersiam. Sed quomodo cumq; ipse suam intellexerit sententiam, quid in rei veritate dicendum sit, sequentibus conclusionibus proponam.

CONCLUSIO I.

47. *Creatura nullum habuerunt esse reale simpliciter ab æterno.* Hæc est communissima cum *Doctore* in 1. dist. 39.

Probatur primo: omnia in tempore producta sunt quoad esse reale simpliciter, ergo non habuerunt esse reale simpliciter ab æterno.

Dices: producta sunt in tempore quoad esse reale existentia, non vero quoad esse reale essentia.

Contra, quia esse existentia realis est esse reale simpliciter; ergo si non habuerunt esse reale existentia ab æterno, non habuerunt esse reale simpliciter.

Probatur secundo conclusio, & impugnatur simul illa responsio, antequam producta sunt in tempore, vel poterant exercere operationes sibi competentes, v. g. homo discurre, ignis calefacere &c. vel non poterant. Si poterant, ergo habuerunt statum existentia realis, & sic non solum quoad esse essentia, sed quoad existentia fuerunt ab æterno, & propterea aut impossibilis aut inutilis erat productio ipsorum in tempore. Si poterant, ergo non habuerunt vllum esse reale simpliciter; nam per esse reale simpliciter intelligimus esse tale, ratione cuius possit res exercere operationes sibi competentes.

Probatur tertio, quia si creatura haberet esse reale essentia ab æterno, maxime quia secundum essentiam intelligebatur à Deo ab æterno: sed hoc non sufficit, vt dicatur habere esse reale ab æterno: ergo.

Probatur minor, quia non minus Deus cognovit res easdem essentias quam existetias ab æterno, sed ex eo quod cognoscat existentias ab æterno, non dicitur res habere esse reale existentia ab æterno; ergo neque ex eo quod cognoscat essentias rerum ab æterno, debet dici, quod habeant ab æterno esse reale essentia simpliciter. Et per hoc solum manet primum fundamentum aduersariorum.

48. *Obijciens præterea pro iis:* ab æterno verum erat dicere, quod homo erat animal rationale, & hinc propositio illa dicitur æterna veritatis, & non dependere ab actuali existentia hominis: sed non apparet quomodo possit esse vera, nisi homo haberet aliquod esse reale ab æterno: ergo.

Respondet primo retorquendo argumentum, quia non minus verum erat ab æterno, quod homo est animal rationale, quam quod existentia distinguatur realiter,

Non tamè
disting-
tione
rigorosa
Scotisti-
ca.

Creaturæ
non ha-
buerunt
vllum esse
reale simp-
liciter ab
æterno.

Primum
fundamē-
tum ad-
uersario-
rum.

Existentia
& essentia
disting-
guuntur
formali-
ter.

ant